اَلا اِنَّ لِلّٰهِ ما فِی السَّمٰوٰتِ وَ الاَرضِ ؕ اَلا اِنَّ وَعدَ اللّٰهِ
حَقٌّ وَلٰکِنَّ اَکثَرَهُم لا یَعلَمونَ ﴿۵۵﴾ هُوَ یُحیۦ وَ
یُمیتُ وَ اِلَیهِ تُرجَعونَ ﴿۵۶﴾ یٰاَیُّهَا النّاسُ قَد جآءَتکُم
مَوعِظَةٌ مِن رَبِّکُم وَ شِفآءٌ لِما فِی الصُّدورِ وَ هُدًی
وَ رَحمَةٌ لِلمُؤمِنینَ ﴿۵۷﴾ قُل بِفَضلِ اللّٰهِ وَ بِرَحمَتِهٖ
فَبِذٰلِکَ فَلیَفرَحوا ؕ هُوَ خَیرٌ مِمّا یَجمَعونَ ﴿۵۸﴾
قُل اَرَءَیتُم ما اَنزَلَ اللّٰهُ لَکُم مِن رِزقٍ فَجَعَلتُم مِنهُ
حَرامًا وَحَلٰلًا ؕ قُل ءآللّٰهُ اَذِنَ لَکُم ؕ اَم عَلَی اللّٰهِ
تَفتَرونَ ﴿۵۹﴾ وَ ما ظَنُّ الَّذینَ یَفتَرونَ عَلَی اللّٰهِ الکَذِبَ
یَومَ القِیٰمَةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَذو فَضلٍ عَلَی النّاسِ وَلٰکِنَّ
اَکثَرَهُم لا یَشکُرونَ ﴿۶۰﴾ وَما تَکونُ فی شَأنٍ وَما
تَتلوا مِنهُ مِن قُرءانٍ وَ لا تَعمَلونَ مِن عَمَلٍ اِلّا کُنّا
عَلَیکُم شُهودًا اِذ تُفیضونَ فیهِ ؕ وَ ما یَعزُبُ
عَن رَبِّکَ مِن مِثقالِ ذَرَّةٍ فِی الاَرضِ وَلا فِی السَّمآءِ
وَلا اَصغَرَ مِن ذٰلِکَ وَلا اَکبَرَ اِلّا فی کِتٰبٍ مُبینٍ ﴿۶۱﴾

درس چهارم

معجزهٔ جاویدان

اشاره به بعثت پیامبر (ص)

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد　　دل رمیدهٔ ما را انیس و مونس شد

به اشاره چشم یا ابرویی

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت　　به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد[1]

بیانگر اُمّی و درس نخوانده بودن پیامبر (ص) از اعجاز محتوایی قرآن

قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است.

در این درس به بررسی این موضوع می‌پردازیم تا بدانیم :

اوّلاً چرا معجزهٔ جاوید پیامبر خاتم ﷺ از نوع کتاب است؟

ثانیاً قرآن کریم از چه جهاتی معجزه است؟

❊ ❊ ❊

۱ــ غزلیات حافظ.

جزوه های دین و زندگی @isp72

۱. آیت یا معجزه به چه معناست؟

۲. کارهای خارق العاده پیامبران در قرآن ..... نام دارد و اندیشمندان اسلامی به این کارها ..... می گفتند.

پاسخ: آیت - معجزه

تصور کنید که شما در چند هزار سال قبل زندگی می‌کردید و یک روز می‌شنیدید که شخصی به نام موسی خود را پیامبر خدا معرفی کرده است و ادعا می‌کند از جانب خدا برای هدایت انسان‌ها دستوراتی را آورده است. شما چگونه یقین می‌کردید که او در ادعایش صادق است و واقعاً از جانب خدا آمده است؟

❊ ❊ ❊

(۱هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می‌شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود[1]. قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند؛ (۱زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد ۳در این امور آشکار می‌شود.)

تناسب معجزهٔ هر پیامبر با زمان خود

پیامبری حضرت موسی علیه‌السلام در دورانی بود که سحر و جادو رواج داشت. مثلاً ساحران طناب‌هایی را روی زمین می‌انداختند و با روش‌هایی خاص، آنها را به حرکت در می‌آوردند و مردم تصوّر می‌کردند که به مار تبدیل شده‌اند. مردم ساحران را انسان‌هایی فوق‌العاده می‌دانستند و به آنها احترام می‌گذاشتند.

بنابراین، حضرت موسی علیه‌السلام باید عملی انجام می‌داد که فراتر از کار ساحران و جادوگران باشد، تا مردم بدانند که ساحران در برابر قدرت خداوند، ناتوان و ضعیف‌اند. به همین دلیل بود که ساحران با دیدن عصای حضرت موسی علیه‌السلام و تبدیل شدن آن به اژدهایی عظیم، نه تنها به معجزه بودن آن اعتراف کردند، بلکه به خدای یگانه ایمان نیز آوردند و نبوّت حضرت موسی علیه‌السلام را تصدیق کردند. گروهی از آنان به همین دلیل، به دستور فرعون به قتل رسیدند.

(۴حضرت عیسی علیه‌السلام نیز در زمانی مبعوث شد که برخی شاخه‌های علم، مانند پزشکی پیشرفت زیادی کرده بود و پزشکان، جایگاهی ویژه در جامعه داشتند. معجزهٔ حضرت عیسی علیه‌السلام نیز بیشتر در همین راستا قرار گرفت؛ مانند شفادادن به بیماری‌های غیرقابل درمان و زنده کردن مردگان.) ۴قرآن کریم از زبان حضرت عیسی علیه‌السلام می‌فرماید:

آیت نامیدن معجزه در قرآن

معجزه ی حضرت عیسی (ع) ساختن پرنده از گل و زنده کردن آن

اَنّی قَد جِئتُکُم بِآیَةٍ مِن رَبِّکُم

من با نشانه‌ای از پروردگارتان نزد شما آمده‌ام

اَنّی اَخلُقُ لَکُم مِنَ الطّینِ کَهَیئَةِ الطَّیرِ

برایتان از گِل چیزی چون پرنده می‌سازم

۱ــ فرق معجزه با کارهای خارق‌العادهٔ مرتاضان و ساحران و تردستان هم همین است که کارهای آنان با تعلیم و تمرین قابل یادگیری است، اما کار پیامبران به گونه‌ای است که آنان بدون آموزش قبلی معجزه می‌کنند و هیچ‌گاه مغلوب کار دیگران واقع نمی‌شوند؛ مثلاً وقتی عصای حضرت موسی علیه‌السلام به اژدها تبدیل می‌شد، بر کارهای ساحران غلبه می‌کرد. همچنین هیچ کس نمی‌توانست مانند آن را انجام دهد.

۳. چرا اندیشمندان اسلامی کارهای خارق العاده ی پیامبران را معجزه می نامیدند؟

۴. تناسب معجزه ی هر پیامبر با زمان خودش را با ذکر مثالی توضیح دهید؟

۵. در دوران حضرت موسی (ع) ..... رواج داشت. پاسخ: سحر و جادو

۶. ویژگی معجزات پیامبران گذشته (پیامبران قبل از حضرت محمد (ص)) چیست؟

۷. معجزه ی آخرین پیامبر الهی باید چه ویژگی هایی داشته باشد؟

فَأَنفُخُ فيهِ فَيَكونُ طَيرًا بِإِذنِ اللّٰهِ
وَ أُبرِئُ الأَكمَهَ وَ الأَبرَصَ
وَ أُحيِ المَوتىٰ بِإِذنِ اللّٰهِ.[۱]

و در آن می‌دمم، به اذن خدا پرنده‌ای شود
و کور مادرزاد را و برص‌گرفته را شفا می‌دهم
و به فرمان خدا مردگان را زنده می‌کنم.

➢ معجزات حضرت عیسی (ع)
➢ بیانگر تناسب معجزات هر پیامبر با زمان خود

البتّه (معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آنها باقی نمانده است). ۶

به نظر شما معجزهٔ آخرین پیامبر الهی که دینش برای مردم تمامی دوران‌ها تا روز قیامت خواهد بود، چگونه باید باشد؟

❊ ❊ ❊

معجزهٔ آخرین پیامبر الهی باید به‌گونه‌ای باشد که :

۷ (۱ــ مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند.

۲ــ آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند. ۷)

از این رو، خداوند معجزهٔ اصلی پیامبر اکرم ﷺ را قرآن کریم قرار داد؛ معجزه‌ای از جنس «کتاب»؛ کتابی که هیچ‌کس توان آوردن مانند آن را ندارد. ۹ خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند[۲] و برای اینکه ناتوانی آنها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است[۳] و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آنها داده است): ۹

علت أَم يَقولونَ افتَراهُ
معلول قُل فَأتوا بِسورَةٍ مِثلِهِ[۴]

آیا می‌گویند : او به دروغ آن [قرآن] را به خدا نسبت داده است؟
بگو : اگر می‌توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.

۹ (این دعوت به مبارزه را «تحدّی» می‌گویند و خداوند تأکید می‌کند که هیچ‌گاه، هیچ‌کس نمی‌تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد): ۹

قُل لَئِنِ اجتَمَعَتِ الإِنسُ وَ الجِنُّ
عَلىٰ أَن يَأتوا بِمِثلِ هٰذَا القُرآنِ
لا يَأتونَ بِمِثلِهِ
وَ لَو كانَ بَعضُهُم لِبَعضٍ ظَهيرًا.[۵]

بگو : اگر تمامی انس و جن جمع شوند
تا همانند قرآن را بیاورند،
نمی‌توانند همانند آن را بیاورند،
هر چند پشتیبان هم باشند.

دعوت به مبارزه (تحدی) معلول شکاکیت در الهی بودن قرآن

➢ نتیجه ی تحدی: ناتوانی در آوردن همانند کتاب قرآن، هر چند انس و جن در این راه پشتیبان هم باشند.

➢ بیانگر: دعوت به مبارزه (تحدّی)
➢ مخاطب دعوت : شکاکان در الهی بودن قرآن
➢ محتوای دعوت: آوردن سوره ای مثل سوره های قرآن برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی شکاکان

۸. خداوند معجزه ی اصلی حضرت محمد (ص) را ..... از جنس ..... قرار داد. قرآن – کتاب

۹. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند چه پیشنهادی کرده است؟ این دعوت به مبارزه چه نام دارد؟

۱۰. آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن قرآن کریم چیست؟

از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است، بیش از چهارده قرن می‌گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تاکنون، دراین‌باره تلاش بسیار کرده‌اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند، اما نتوانسته‌اند سوره‌ای حتی به اندازهٔ سورهٔ «کوثر» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره‌ای از قرآن بپذیرند؛ درحالی که (آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است) ۱۰

آری، از گذشتهٔ دور تا امروز، مخالفان قرآن کریم متن‌هایی ارائه کرده‌اند که برای افراد غیرمتخصّص ممکن است بی‌عیب جلوه کند، اما تاکنون هیچ‌یک از این متن‌ها در مراکز علمی و تخصّصی، مورد قبول واقع نشده است و جملگی به فراموشی سپرده شده‌اند.

فعالیت کلاسی

به نظر شما چرا خداوند، معجزهٔ آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟ به دلیل اینکه حضرت محمد (ص) آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای مردم همه ی دوران ها تا روز قیامت است خداوند معجزه اصلی اش را جنس علم (کتاب) قرار داد تا مردم زمان خود و آیندگان به حقانیت پیامبری او و دین اسلام پی ببرند.

پاسخ سؤالات شما

برخی می‌پرسند که آیا پیامبر خاتم ﷺ به غیر از معجزهٔ جاوید خود که متعلق به همهٔ عصرها و دوران‌هاست، معجزات دیگری نیز برای مردم زمان خود داشته‌اند؟

پاسخ اینکه : بله، پیامبر ﷺ در کنار معجزهٔ اصلی خود (قرآن) معجزات دیگری نیز داشت. معجزاتی مانند حرکت کردن و دو نیم شدن درخت به دستور ایشان، شقّ‌القمر و . . .

حضرت علی علیه‌السلام در یکی از سخنان خود می‌فرمایند :

من با پیامبر اکرم ﷺ بودم که گروهی از بزرگان قریش آمدند و گفتند : ما از تو چیزی می‌خواهیم که اگر بپذیری و انجام دهی، پی می‌بریم که تو فرستادهٔ خدا هستی و اگر انجام ندهی، بر ما مشخص می‌شود که جادوگر و دروغ‌گویی.

پیامبر ﷺ پرسید : چه می‌خواهید؟ گفتند : به آن درخت بگو از ریشه درآید و در پیش روی تو بایستد. پیامبر ﷺ گفت : خدا بر هر کاری تواناست. آیا اگر خدا برای شما چنین کند، ایمان می‌آورید؟ گفتند : آری

پیامبر ﷺ فرمود : اکنون آنچه خواسته‌اید به شما نشان خواهم داد، ولی می‌دانم که به راه خیر باز نمی‌گردید.

سپس به درخت اشاره کرد و فرمود : ای درخت، اگر به خدا و روز جزا ایمان داری و می‌دانی

۱۱. جنبه های اعجاز قرآن کریم را نام ببرید؟ پاسخ: اعجاز لفظی – اعجاز محتوایی

۱۲. اعجاز لفظی قرآن کریم را توضیح دهید؟

که من پیامبر خدا هستم، به اذن خدا از ریشه درآی و در برابر من بایست. درخت با ریشه‌هایش از زمین کنده شد و نزد پیامبر آمد و شاخه‌های بالایی خود را بر رسول اللّه ﷺ سایبان کرد و یکی از شاخه‌هایش را نیز بر شانهٔ من نهاد که در طرف راست آن حضرت بودم.

آن گروه به آن نگریستند و از روی تکبّر و گردنکشی گفتند : حال دستور بده نیمی از آن، نزد تو بیاید و نیم دیگر جای خودش بماند. پیامبر فرمان داد. نیمی از درخت نزد او آمد. آنها از روی کبر و سرکشی گفتند : حال دستور بده تا به نیم دیگر خود ملحق شود. پس پیامبر امر فرمود و درخت بازگشت.

من گفتم : لااله‌الّااللّه. ای رسول خدا، من نخستین کسی هستم که به تو ایمان آورده‌ام و نخستین کسی هستم که گواهی می‌دهم درخت با فرمان خدا برای تصدیق نبوّت و بزرگداشت دعوت رسالت، آنچه را خواستی، انجام داد.

بزرگان قریش گفتند این مرد جادوگری دروغ‌گوست و در جادوگری مهارت خیلی زیادی دارد. سپس گفتند : آیا جز همانند این (مقصودشان من بودم) کسی تو را در کارت تصدیق می کند؟[1]

۱۳. کدام حقیقت قرآن از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفت؟

پاسخ: اعجاز لفظی قرآن و متفاوت و خاص بودن آن با سایر سخن ها در زبان عربی

جنبه‌های اعجاز قرآن کریم

هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است : اوّل از جنبهٔ لفظی و دوم از جنبهٔ محتوایی؛ قرآن کریم در هر دو جنبه معجزه است :

۱ــ اعجاز لفظی (۱۲ خداوند قرآن کریم را با همین حروف و کلماتی که در دسترس بشر است، نازل کرده است. اما چون خداوند بر همهٔ امور داناست، برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارت‌ها را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند. هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، درمی‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است.) ۱۲

فیلم (۱) : عکس‌العمل غیر مسلمانان هنگام شنیدن آیات قرآن

این حقیقت، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود.(۱۴ ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، یا از پشت دیوار خانهٔ پیامبر، به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می‌داد، او را مجازات می کردند) ۱۴

۱ــ نهج البلاغه، بخشی از خطبهٔ ۱۹۲.

۱۴. چه چیزی سبب شد که سران مشرکان مردم را از شنیدن آیات قرآن منع کنند؟

۱۵. منع و مجازات مردم از شنیدن آیات قرآن ناظر بر کدام جنبه اعجاز قرآن است؟ پاسخ: اعجاز لفظی

۱۶. کدام جنبه اعجاز قرآن سبب نفوذ خارق العاده آن در افکار و قلوب مردم در طول تاریخ شده است؟ اعجاز لفظی

۱۷. کدام جنبه اعجاز قرآن سبب مسلمان شدن بسیاری از مردم از جمله ادیبان و اندیشمندان شده است؟ اعجاز لفظی

همین زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق‌العادهٔ این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند.

فیلم (۲) : پس از مشاهدهٔ این تلاوت زیبا، احساس درونی خود را بیان کنید.

بیشتر بدانیم

کافری که مجذوب قرآن شد!

ولیدبن مغیره از بزرگان مکه بود. روزی به تقاضای جمعی از مشرکان نزد پیامبر ﷺ آمد تا از نزدیک شخصیت او و معجزه‌اش را بررسی کند. پیامبر ﷺ قسمتی از سورهٔ «سجده» را تلاوت کرد. این آیات چنان تأثیر و هیجانی در ولید ایجاد کرد که بی‌اختیار از جا حرکت نمود، نزد مشرکان بازگشت و گفت :

سوگند می‌خورم که از محمد سخنی شنیدم که نه به گفتار انسان‌ها شباهت دارد و نه به گفتار پریان؛ گفتار او شیرینی و زیبایی مخصوصی دارد، و بر هر گفتاری پیروز خواهد شد.

از آن روز زمزمه در میان قریش افتاد که حتی ولید نیز مجذوب گفتار پیامبر شده است.[۱]

دانش تکمیلی ۱

اگر مایلید با نمونه‌های بیشتری از کسانی که با شنیدن تلاوت قرآن تحت تأثیر زیبایی لفظی و آهنگ موزون آن قرار گرفته و مسلمان شده‌اند، آشنا شوید به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

۲ــ اعجاز محتوایی : گذشته از اعجاز لفظی، قرآن کریم از نظر محتوا و مطالب آن ویژگی‌هایی دارد که نشان می‌دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است، چه رسد به شخصی که قبل از آن، چیزی ننوشته و آموزشی ندیده است. این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است. برخی از این جنبه‌های اعجازی عبارت‌اند از :

۲۰ **(الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی:** می‌۲۰دانیم که آثار و نوشته‌های اوّلیهٔ دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشتهٔ خود تجدید نظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشتهٔ خود را اصلاح می‌نمایند.

۱۸. کدام جنبه اعجاز قرآن نشان می دهد که این کتاب آسمانی از قلم هیچ دانشمندی تراوش نکرده است؟

پاسخ: اعجاز محتوایی قرآن

۱۹. از اعجازهای قرآن، اعجاز ..... برای کسانی که زبان عربی نمی دانند و فقط از ترجمه استفاده می کنند نیز قابل فهم و درک است. پاسخ: محتوایی

۲۰. جنبه های اعجاز محتوایی قرآن کریم را نام ببرید؟

۲۱. "انسجام درونی در عین نزول تدریجی" که از اعجاز محتوایی قرآن کریم است را توضیح دهید.

۲۲. مجموعه از افکار ، عقاید ، آداب و رسوم را ..... می گویند. پاسخ: فرهنگ

۲۱ (با اینکه بیش از شش هزار آیهٔ قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و دربارهٔ موضوعات متنوّع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند) ۲۱

ترجمه آیه: پس آیا در قرآن تدبر نمی کنند؟ و اگر از نزد غیر خدا بود، قطعا در آن ناسازگاری بسیار می یافتند.

تدبّر در قران

بیانگر انسجام درونی در عین نزول تدریجی

عدم ناسازگاری و اختلاف در قرآن معلول الهی بودن آن

خداوند در قرآن می‌فرماید :

اَفَلا یَتَدَبَّرونَ القُرآنَ وَ لَو کانَ مِن عِندِ غَیرِ اللّٰهِ لَوَجَدوا فیهِ اختِلافًا کَثیرًا [1]

با توجه به این آیه بیان کنید چرا خداوند بر این نکته تأکید دارد که اگر قرآن از جانب غیر خدا بود، قطعاً ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن یافت می‌شد؟ زیرا خداوند می خواهد بگوید با توجه به عدم ناسازگاری وتعارض در قرآن که در طی ۲۳ سال نازل شد این کتاب نمی تواند از ذهن پیامبر (ص) باشد.

۲۰ (ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت ۲ (در ۲۳ هر دوره‌ای از زمان، مجموعه‌ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به فرهنگ تعبیر می‌شود، مردم را کم‌وبیش تحت تأثیر قرار می‌دهد. فرهنگ مردم حجاز، آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود. با وجود این، قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدّت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است) ۲۳

۲۰ (ج) جامعیت و همه جانبه بودن ۲ (با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همهٔ مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطهٔ انسان با خدا سخن نمی‌گوید؛ بلکه از زندگی مادّی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطهٔ وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد) ۲۴

بیانگر جامعیت و همه جانبه بودن قرآن

۲۵. امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید : «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است». [2] در این حدیث منظور از « آنچه مورد نیاز است » چه چیزی است؟

البته روشن است که ۲۵ (منظور از آنچه مورد نیاز است، نیازهای مربوط به برنامهٔ زندگی و هدایت انسان‌هاست؛ یعنی همان نیازهایی که پیامبران به خاطر آنها فرستاده شده‌اند) ۲۵

فیلم (۳) :پس از مشاهدهٔ فیلم بگویید علت اصلی اسلام آوردن جوان استرالیایی چه بوده است؟

۱ــ سورهٔ نساء، آیهٔ ۸۲.

۲ــ «اِنَّ اللّٰهَ تَبارَکَ وَ تَعالیٰ لَم یَدَع شَیئًا تَحتاجُ اِلَیهِ الاُمَّةُ اِلیٰ یَومِ القِیامَةِ اِلّا اَنزَلَهُ فی کِتابِهِ»؛ اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۲۶۱.

۲۳. "تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت" که از اعجاز محتوایی قرآن کریم است را توضیح دهید.

۲۴. "جامعیت و همه جانبه بودن" که از اعجاز محتوایی قرآن کریم است را توضیح دهید.

۲۶. کدام ویژگی قرآن کریم گویای این است که قرآن بسیار فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته است؟ این ویژگی به کدام اعجاز قرآن کریم اشاره دارد؟ پاسخ: ذکر نکات علمی – اعجاز محتوایی

۲۷. دو مورد از نکات علمی بی سابقه که در قرآن کریم آمده است را ذکر کرده و هر کدام را توضیح دهید؟

۲۰ (د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه) در ۲۰ جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود، قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید.[۱]

اشاره به این قبیل نکات علمی، گویای آن است که قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه، سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که آگاه به همهٔ علوم باشد؛ یعنی خداوند متعال. به چند نمونه از نکات علمی قرآن کریم توجه کنید :

۲۷ (۱ــ حرکت زمین

چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل اینکه زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه محاکمه شد؛ در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیّارات به دور آن می‌چرخند.

اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود، قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به ذلول است[۲]. ذلول به شتری گفته می‌شود که به‌گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد. تشبیه زمین به «ذلول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

فیلم (۴)

۲ــ انبساط جهان

نظریهٔ انبساط جهان، یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است. بر طبق این نظریه، کهکشان‌ها با سرعت فوق‌العاده‌ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجهٔ آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است. مطلبی که خداوند در قرآن کریم به آن اشاره کرده است) ۲۷

وَ السَّماءَ بَنَيناها بِأَيدٍ وَ اِنّا لَموسِعونَ [۳]

و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می بخشیم.

اشاره به انبساط جهان از نکات علمی بی سابقه

۱ــ البته، قرآن کتاب هدایت است، نه کتابی دربارهٔ علوم. به همین جهت اگر گاهی به یک نکتهٔ علمی می‌پردازد، برای نشان دادن عظمت خلقت و واداشتن انسان‌ها به تفکر در جهان است. از این روست که این نکات علمی را به‌صورت کوتاه و در حدّ اشاره مطرح می‌کند.

۲ ــ سورهٔ ملک، آیهٔ ۱۵.

۳ــ سورهٔ ذاریات، آیهٔ ۴۷.

پاسخ تدبر در قرآن پایین صفحه : اگر پیامبر(ص) می توانست بخواند و بنویسد می گفتند که این آیاتی که برای مردم می خواند وحی الهی نیست بلکه آنها را از خود می گوید یا کسی به او آموخته است. - اگر قرآن بر شخص دانشمند و یا درس خوانده ای نازل می شد ممکن بود مردم فکر کنند که قرآن زاییده تفکرات و دانش آن شخص است و از طرف خداوند نیست.

بیشتربدانیم

نمونهٔ دیگر از معجزات علمی قرآن :

ماه تابان و خورشید درخشان

خداوند در قرآن کریم از ماه با تعبیر «منیر» و از خورشید با تعبیر «سراج» یاد کرده است. در زبان عربی، منیر به شیءِ نورانی‌ای گفته می‌شود که از خودش نوری ندارد، اما نور از منبع دیگری بر روی آن می‌تابد، در حالی که سراج به شیءِ نورانی‌ای می‌گویند که نورش از درون خودش است.[1] قرآن کریم قرن‌ها قبل از آنکه بشر به این نکته پی ببرد که نور ماه از خودش نیست و آن را از خورشید دریافت می‌کند، به زیبایی، این نکته را بیان کرده است :

تَبارَكَ الَّذی جَعَلَ فِی السَّماءِ بُـروجًا وَ جَعَلَ فیها سِراجًا وَ قَمَرًا مُنیرًا[2]

دانش تکمیلی ۲

یکی دیگر از نمونه‌های اعجاز محتوایی قرآن، خبر دادن قرآن از حوادث آینده به مسلمانان صدر اسلام بود. اگر علاقه‌مندید می‌توانید برای آشنایی با نمونه‌هایی از این اخبار، به سایت گروه قرآن و معارف، بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

تدبّر در قرآن

با توجه به آیهٔ زیر، چرا خداوند معجزهٔ جاوید خود را توسط پیامبری به دست مردم رساند که نزد هیچ‌کس درس نخوانده بود؟ اگر این کتاب توسط یکی از درس‌خواندگان و دانشمندان جامعه آورده می‌شد، ممکن بود چه شک و شبهه‌ای ایجاد شود؟ پاسخ بالای صفحه

وَ ما كُنتَ تَتلوا مِن قَبلِهِ مِن كِتابٍ وَ لا تَخُطُّهُ بِيَمينِكَ اِذًا لَارتابَ المُبطِلونَ[3]

و پیش از آن، هیچ نوشته‌ای را نمی‌خواندی و با دست خود، آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت، کجروان به شک می‌افتادند.

۱ــ قاموس قرآن، سید علی‌اکبر قریشی، ج۴، ص ۲۰۳؛ مفردات الفاظ قرآن، راغب اصفهانی، ص ۱۶۷.

۲ــ سورهٔ فرقان، آیهٔ ۶۱.

۳ــ سورهٔ عنکبوت، آیهٔ ۴۸.

- اشاره به اُمی بودن و درس نخوانده بودن پیامبر (ص)
- جلوگیری از شک کجروان در الهی بودن قرآن معلول درس نخوانده (حضرت محمد)

پاسخ ۱ : برای این که به مرور زمان اندیشه های ایشان کامل تر و پخته تر می شود پس در نظریات گذشته ی خود تجدید نظر می کنند - با اینکه بیش از شش هزار آیه در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته شده نه تنها میان آیات تعارض و ناسازگاری نیست بلکه آیاتش دقیق تر از اعضای یک بدن هماهنگی دارند و هم دیگر را تایید می کنند.

بیشتر بدانیم

آشنایی با بزرگ‌ترین خبرگزاری تخصصی قرآن کریم در جهان اسلام

خبرگزاری بین‌المللی قرآن که با عبارت اختصاری «ایکنا، IQNA» شناخته می‌شود با هدف اطلاع‌رسانی سریع اخبار و رویدادهای قرآنی و دینی کشور و جهان ایجاد شده است. مهجوریت‌زدایی از معارف قرآن کریم و سوق دادن جامعه به سوی سبک زندگی قرآنی در عرصه‌های مختلف یکی دیگر از اهداف این خبرگزاری است. خبرگزاری ایکنا به ۱۹ زبان زنده دنیا به تولید خبر می‌پردازد. این اخبار به‌صورت روزانه بر روی خروجی این خبرگزاری ارسال می‌شود.

این خبرگزاری بخش اعظمی از نیاز روزانه به خبر قرآنی در سطح کشور را از طریق بیش از ۵۳۰۰ خبرنگار فعال افتخاری خود تأمین می‌کند. بسیاری از خبرنگاران افتخاری ایکنا در طول این سال‌ها در جشنواره‌های مختلف وبلاگ‌نویسی، دینی و رسانه‌ای و حتی عرصه‌های علمی کشور صاحب افتخار و کسب رتبه شده‌اند که همهٔ این افتخارات را از برکت خدمت به قرآن می‌دانند.

شما نیز می‌توانید یکی از خبرنگاران افتخاری این خبرگزاری باشید.

اندیشه و تحقیق

۱ــ به نظر شما چرا اندیشهٔ دانشمندان به مرور زمان تغییر می‌کند؟ این ویژگی، چگونه الهی‌بودن قرآن را اثبات می‌کند؟ پاسخ بالای صفحه

۲ــ با توجه به دو متن زیر، به سؤالات پاسخ دهید :

الف) شاید نتوان کتابی را در جهان یافت که در آن به اندازهٔ قرآن کریم به تعقل، تفکر و علم‌دوستی تأکید شده باشد. در این کتاب، بیش از ۷۷۰ بار از علم، ۱۸۵ بار از گوش دادن و توجّه کردن، ۴۹ بار از عقل، ۱۸ بار از فکر کردن، ۱۳۲ بار از تبیین و دلیل، و نیز ده‌ها کلمهٔ دیگر مانند قلم و کتاب که به تفکر و علم مربوط می‌شوند، نام

برده شده است. همچنین آیات متعددی در نکوهش جهل، غفلت و تعقل نکردن وجود دارد.

ب) در جامعهٔ آن روز عربستان و حتی دیگر نقاط جهان، کرامت زنان نادیده گرفته می‌شد. به‌گونه‌ای که اگر خانواده‌ای فرزند دختر به دنیا می‌آورد، احساس شرم می‌کرد؛[1] در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت زن و تساوی وی با مرد در انسانیّت اعلام کرد : هر کس، از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می‌بخشد؛[2] و عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی‌کند.[3] علاوه‌بر این، قرآن کریم برای زن، حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل شد، در مالکیت به او استقلال بخشید و درآمد کارش را از آن خودش دانست؛ هزینهٔ خانواده را از دوش او برداشت و بردوش مرد قرار داد و به خصوص بر کرامت، عزّت و عفافش تأکید کرد تا در جامعه مورد سوء استفادهٔ مرد قرار نگیرد.

اعجاز محتوایی جنبه تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

- متن الف به کدام‌یک از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم اشاره می‌کند؟
- متن ب به کدام‌یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می‌کند؟ تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

پیشنهاد

در یک کار تحقیقی، برخی نمونه‌های دیگر از اعجازهای علمی قرآن را پیدا و در کلاس بیان کنید.

معرفی کتاب

منابع برای مطالعه بیشتر

فایل پی‌دی‌اف کتاب‌های معرفی شده در این بخش، در سایت گروه قرآن و معارف به آدرس http: //quran-dept.talif.sch.ir در بخش «معرفی کتاب» موجود است.

نام کتاب	نویسنده	انتشارات	مخاطب
قرآن و آخرین پیامبر	ناصر مکارم شیرازی	دارالکتب الاسلامیة	معلم/ دانش‌آموز
تدوین قرآن	علی کورانی	مؤسسهٔ فرهنگی طه	معلم
قرآن از دیدگاه ۱۱۴ دانشمند جهان	محمد مهدی علیقلی	نشر سینا	معلم/ دانش‌آموز
قرآن و آخرین پدیده‌های علمی	جعفر رضایی‌فر	فوژان	معلم/ دانش‌آموز

۱ــ سورهٔ نحل، آیهٔ ۵۸. ۲ــ سورهٔ نحل، آیهٔ ۹۷. ۳ــ سورهٔ آل‌عمران، آیهٔ ۱۹۵.

جزوه های دین و زندگی @isp72

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال